

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Kis-Mester utca 1382.</p>
--	--	--

Az egyházkerületek teendői a zsinati törvényekkel szemben.

A magyarországi reformált egyház országos zsinata által alkotott törvények, folyó évi okt. 11-én a legfelsőbb királyi megerősítéssel ellátva, azok a zsinati elnökséghez okt. 13-án küldettek be. Az elnökség intézkedést tett, hogy a megerősítést nyert törvények egy egy hiteles másolati példánya kéziratban az egyes egyházkerületekhez megküldessék, ezenfelül elrendelte azoknak 6000 példányban kinyomatását.

Ezen megerősített törvények kihirdetése, az országos zsinat által, jegyzőkönyvének 308. sz. határozata értelmében, az egyes egyházkerületekre bízott, fölhivatván ezen alkalommal az egyházkerületek arra is, hogy az egyetemes konventi képviselőket válaszzák meg s a zsinat nagyérdemű világi elnöke intézkedjék akképen, hogy az egyetemes konvent már ez év őszén megalakulhasson, miután igen sok nagyfontosságú tárgy vár konventi elintézésre s a késlekedés és halogatás e tekintetben csakis reformált egyházunk egyetemére járna hátránnyal és veszteséggel.

A mint tudjuk az egyházkerületek a törvények kihirdetése céljából csakugyan még ez év őszén, körülbelül november hóban már meg fogják tartani gyűléseiket, a midőn tehát a tanácskozás fő tárgya leendő, hogy e törvények életbeléptetésére nézve, minő intézkedések tétessenek s a konventi tagok választassanak meg.

Mindenesetre nagy figyelmet és körültekintést igényelnek a teendő intézkedések, mert a tapasztalat és élet bizonyítja, hogy a legjobb és legbölcsebb új törvénynek is rohamos végrehajtása sok zavart idézhet elő, úgy vélt sértett érdekek miatt visszahatást kelt s a legszentebb ügyet és nemes érdekét is csak kockáztatja. Mikképen a gondos és lelkiismeretes orvos alaposan a betegség kórányagának gyökeréig visszamenve jár el tisztében, s nem törekszik, hogy az üdülés gyors, a felgyógyulás hamari legyen, hanem a test organismusából minden kórányagot eltávolítva — habár hosszadalmasan is — az életszervek

működését s ekképen az egészségi állapotot lehetőleg biztosítsa és állandóvá tegye: épen úgy nem rohamosan, hanem tervszerűleg lassan és következetesen kell eljárni egyházalkotmányunk organismusának ezen gyógyítási műveleténél is, midőn a szentesített törvények életbeléptetése által új rendet s egységes működést akarunk abban előteremteni és biztosítani. — Mert bizonyára semmi sem lehet távolabb ezen törvények céljától, mint az, hogy ref. egyházunk egyetemében zavart elégtelenséget és visszavonást támasszanak; a mi pedig a tulhajtott, erőszakos végrehajtás által kisebb nagyobb időre előállhatna és csak a hatalom és törvény parancsszavával lenne lecsendesíthető és eloszlatható, a melynek alkalmazását és igénybevételét pedig lehetőleg kerülni kell. Nem kényszer, hanem szives készség és hajlam, nem önkény, hanem önkéntesség hajtják egyházunk elemeit a törvény betöltésére, az engedelmességre.

Nézzük tehát, hogy ezen törvényeknek melyek azon §-ai, melyek az egyházkerületek részéről s általában kiválóbban bizonyos intézkedéseket igényelnek, melyekre nézve nagyon kívánatos lesz, ha azok kivételére egyöntetű eljárás állapittatik meg.

Az egyházalkotmányi törvények 20. §-a azt tartalmazza, hogy az egyházközség hatáskörébe tartoznak:

- a) a rendes lelkész választása;
- b) a presbyterek és egyházközségi gondnokok választása;
- c) a presbyterium által újabb teher kivetése, egyházi fekvő birtok eladása, vevése, csereszerződés, kölcsönügylet megkötése iránt az egyházközség elé terjesztett javaslat feletti határozás.

A 21. §. pedig azt mondja ki: „Mi módon gyakorolja az egyházközség az említett s számára fentartott ügyek feletti, vagy más már gyakorlatában levő határozás jogát, azt az egyes egyházkerületek szabályrendelet által állapítják meg; különös tekintettel arra, hogy azt az egyháztagok közvetlenül-é vagy választott képviselőik által s mily eljárás és módozatok mellett gyakorolják?”

Lényeges és egyházunk életébe mélyen vágó kérdések azok, melyek felett tehát az egyes egyházkerületeknek szabályrendelettel intézkedniök kell. — Tehát számot vetve a helyzeti körülményekkel és viszonyokkal, figyelmen kívül nem hagyhatva azon vezérelvet, hogy egyházunk zsinat presbyteri rendszer szerint kormányoztatik: kell az egyes egyházkerületeknek e feladatot megoldaniok, tiszteletben tartva a gyakorlatban kifejlődött történelmi jogokat, de másfelől biztosítani az egyházi élet folyamát minden önkénykedés ellen, melyet nem csak a hatalommal visszaélők az felhasználó egyesek, hanem a nem helyes irányban vezetett egész nép, vagy egyházközségek is elkövethetnek.

A 23. §-ban a presbyterek száma van meghatározva, még pedig:

50— 200 lélekkel bíró egyházközségben:	4,
200— 500 " " "	8,
500—1000 " " "	12,
1000—1500 " " "	16,
1500—2000 " " "	20,
2000—3000 " " "	24.

Ezen felül minden ezer lélek után 2 presbyter számitatik.

25. §. A presbyterium tagjai 12 évre választatnak.

Tudjuk, hogy 4 egyházkerületben eddigelé a presbyteriumok alakítására nézve az 1860. évi egyetemes konvent azon határozata szolgált irányadóul, hogy a presbyterium a népképviselő elvei szerint úgy alakittassék, hogy az egyház szükségéit teljesítő minden önálló gyülekezeti tagnak joga legyen, a presbyterium tagjainak megválasztásában, s a presbyteriumoknál az azelőtt divatozott önképzés megszüntessék; tehát sok egyházközségben élethossziglan vannak a presbyterek választva s csak a bármilyen ok miatt megüresedett helyek töltenek be mindig új választással; más helyeken pedig három vagy több évenként mindig új választás eszközöltetik.

Az élethossziglan való választás tehát mindenesetre megszüntetendő, de a mely egyházakban eddigelé is bizonyos évek száma szerint választás alá jöttek a presbyterek, azokban csak akkor léptessék életbe ezen új választási módzat, midőn a most folyamatban levő ciklus sora lejárt és bevégződött.

Az egyházmegyék szervezésére nézve a 38-dik §. b) pontja értelmében meg kell hallgatni az egyházkerületeknek az egyes egyházmegyét, hogy hány lelkészi és világi tanácsbírák volnának választandók, s azok véleményének megismerése után határozassék meg az egyházmegyei tanácsbírák száma.

Az egyházkerületekre vonatkozólag pedig a 48. §. b) pontja azt rendelvén, hogy: „minden egyházmegyéből az esperes és egyházmegyei gondnok s legalább egy lelkészi

és világi képviselő, az egyházkerületi közgyűlésnek szavazattal bíró tagja; ezenfelül népesség aránya szerint, minden egyházkerület maga határozza meg az egyházmegyei képviselők számát,“ c) pontja: „a presbyteriumok által választott egyházkerületi tanácsbírák számának meghatározása is az egyházkerületek joga“ — az egyházkerületek ezen választások tekintetében is intézkedni hivatottak és kötelesek.

Az egyetemes konvent választott tagjaira nézve a törvények azt tartalmazzák, hogy azokat az egyházkerületek 3 évre választják és hogy az egyházkerületi gyűlések intézkednek azok választásáról.

Ebből önként következik, hogy míg az egyházkerületi gyűlések a törvény értelmében nem szerveztetnek, addig a konventi képviselők nem választhatók meg.

Miután azonban arra, hogy az egyházkerületi gyűlések olyan alakzatot nyerjenek, mint a törvényekben előírva van, több idő kívántatik s meg lehet, hogy egy teljes esztendő is lefolyik, míg az egyes egyházmegyék, főiskolák, főgymnasiumok, tanítóképezdek, nem teljes 8 osztályu gymnasiumok tanárkarainak képviselői s a presbyteriumok által választandó tanácsbírák meg lesznek választva, kik pedig az egyházkerületi közgyűlésnek szavazattal bíró tagjai; és miután igen sok fontos ügy — melyek alig választhatók egyházunk egyetemének jelentékeny kára nélkül — igényli azt, hogy a konvent — habár ideiglenes minőségben — megkezdje működését: az egyházkerületek most ad hoc válasszanak ideiglenesen konventi képviselőket, kiknek megbízatásuk természetesen csak addig tart, míg az egyházkerületi gyűlések a törvény értelmében szervezve, a választást végérvényesen és kifogástalanul eszközölhetik.

Tóth Sámuel.

(Vége köv.)

Az ágostai h. evang. bányakerületi és egyetemes gyűlések.

A főváros figyelme méltán fordult a fennevezett gyűlések felé, melyek Budapesten október 14—19-ig tartattak, s melyeken más fontos tárgy közül első helyre tüzetett a pánszlávizmus kérdése és annak megoldási módzatai.

A bányakerület nógrádi, pestmegyei és zólyomi esperességei voltak azok, melyek gyökeres orvoslását követelték azon rákfenének, mely a pánszlávizmus bűnében rágódik az egyház és a haza testén. S ime! ihletszerű volt azon egyértelműség, melylyel a bányakerület a következő határozatot hozta:

„1. A bányakerület kijelenti, hogy kötelességének tartja a hatáskörében levő minden eszközzel akadályozni a pánszlávizmus terjedését s kész a polgári hatóságot is gyakorolni oda irányult hazafias eljárásában.

2. Kijelenti, hogy magukat magyarellenes tüntetéssel kompromittált tanulók és más egyének ezen kerület kebelében egyházi hivatalt akkor sem viselhetnek, ha erre okmányilag képesítve leendenek is.

3. A bebizonyított pánszlávizmus egyházi hivataloknál az egész bányakerületben választási akadálynak jelentetik ki, s az ily üzelem miatt megrovott theologusok a superintendens által ordinálhatók ne legyenek.

Külön pontokban foglaltattak még a következő határozatok:

„A lelkésznek felavatási cselekvénye a kerület hivatalos nyelvén, magyarul végeztessék.”

„Senkisémet avattatik fel lelkésznek, senkisémet alkalmaztatik tanítónak, ki a magyar állam nyelvét nem bírja.”

Népiskolákban úgy taníttassék a magyar nyelv, hogy azt a tanulók tényleg elsajátítsák. A népiskola tanulóinak bevonásával nem magyar gyülekezetekben is magyar isteni tiszteletek honosíttassanak meg. A biblia és a szokott más nyelvű énekek szabatos magyar nyelvre fordíttassanak le s egyházi népirodalom létesíttessék. Ezen utóbbi pont azonban még az esperességekhez, tárgyalás végett rendeltetett leszállíttatni.

Az egyetemes gyűlést megelőzte a báró Radvanszky Antal, volt egyetemes felügyelő emlékeztetése megtartott gyász isteni tisztelet, mely a feketébe öltöztetett pesti ev. templomban ment végbe. Ez alkalommal Czékus István tiszakerületi superintendens oltár előtt imát mondott és Cselek. 20: 24—29. igéivel áldozott a dicső elhunyt emlékének. Szószéken pedig Karsay Sándor dunántúli superintendens tartott 2 Tim. 1: 5—9. nyomán emlékbeszédet, találóan vázolván azt a helyet, melyet R., mint egyetemes felügyelő elfoglalt és azokat a jeles tulajdonokat, melyekkel ezen helyet utolsó lehelletig méltóan betöltötte.

Az ev. egyetemes közgyűlés október 18-án vette kezdetét b. Prónay Dezső és Gedy Lajos superintendens elnöklése alatt.

Az egyetemes gyűlés előértekezletén felolvasott levelek, melyek szerint a legidősb kerületi felügyelő Szentiványi Márton betegségénél fogva akadályozva van az elnöki teendőket végezni; kihirdettetett az egyetemes felügyelőre történt ismeretes szavazás eredménye és Fabiny Teofil visszalépése.

Szontágh Pál indítványozza, hogy az egyetemes felügyelői állás betöltése végett új szavazás rendeltessék el; a szavazatok 1883. január 15-ig beadassanak, általános többség esetén április 15-ére rendkívüli, beigtató egyetemes gyűlés tartassék. Általános többség hiányában pedig pótválasztás tartassék, melyet azonban csak szokott időben követne a beigtató gyűlés. Ezen indítvány egyhangulag határozat erejére emeltetett.

Egy Fabinyi Teofil lemondása visszavonása érdekében tett felszólalás után, Fabiny szóval is ismételte határozott visszalépését.

Prónay Dezső közli a ref. konvent elnökségének részvétnyilatkozatát, mely felolvasatott és testvéri elismeréssel fogadtatott.

Felvétetett a pánszláv kérdés, melyre vonatkozólag Czékus István superintendens előterjeszti a tiszai egyházkerület határozatát. E határozat indoklása gyanánt történelmi visszatekintést adott a pánszláviz-

mus keletkezése és fejlődéséről, mely szerint már a 30-as években kezdődött Stur alatt Pozsonyban, tényleg mutatkozott a forradalom alatt a Hurbán által vezetett fegyveres felkelésben, a pátens idejében a pánszlávoknak különválásában és a jelenben mutatkozott mozgalomban.

Ezután felolvasatott az egyetemes gyűlés 1880. 2-dik határozata, mely szerint a hazaellenes üzelmekkel vádolt egyének egyházi bíróság elé állítandók legyenek.

Krizsán trencsényi esperes felolvassa a dunáninneni kerület határozatát, mely szerint a polgári bűn polgári hatóság által büntetessék, — ha azonban egyházi ügynek kijelentetik, akkor ez ügy a kerületekben tárgyalás végett visszaállíttassék.

Ivánka Imre erre egyeztető indítványt terjeszt elé:

a) hogy a pánszlávizmus terjedése az egész magyar ág. hitv. ev. egyházban, minden rendelkezésre álló eszközökkel akadályozandó és a polgári hatóság, előforduló esetekben, a pánszlávizmus terjedésének megakadályozására irányuló hazafias eljárásában az egyház részéről támogatandó;

b) hogy tanulók és más egyének, kik magukat, habár mint tanulók magyarellenes tüntetéssel kompromittálták, egyházi hivatalt, t. i. lelkészi, felügyelői, tanári v. tanítói hivatást, ez evang. ág. hitv. egyházban akkor sem viselhetnek, ha máskülönben ily egyházi hivatalra okmányilag képesítve lennének is;

c) hogy a bebizonyított pánszlávizmus az ev. ág. hitv. egyházban, az egyházi hivatalok betöltésénél, választási akadályul lesz tekintendő, és pánszláv üzelmek miatt megrovott theologusok lelkészekké felavathatók nem lesznek;

d) hogy már alkalmazásban levő tisztviselők, ily hazafiatlan üzelmek miatt konsistorium elébe állíttassanak és felelősségre vonassanak.

A superintendenseket utasítja az egyetem, hogy ezen határozatoknak fogamatot szerezni kötelességöknek ismerjék.

Számos hozzászóló — kivéve Krizsánt és Baltighot — helyeselve Ivánka Imre indítványát, ez egész terjedelmében elfogadtatott.

Láng Adolf.

(Folyt. köv.)

Templomavatás Páncsován.

A páncsovai ev. reform. egyház felépítette imaházát s ez f. október 8-dik napján lett rendeltetésének átadva. Egy küzdelemteljes évszor győzelmes befejezéséről értesíti e hír mindazokat, kik aggodalommal, azokat is, kik kétkedő számalommal tekintgettek ama négy és fél év előtt hazánk véghatárán életre kelt s már első megjelenésekor szenvedélyes türelmetlenség kaján indulatai által elfojtatni szándékolt egyházfejlődési folyamatra, mely a közvetlen szemlélőt oly élénken emlékezteté az első keresztyén gyülekezetek vívódásaira s a kétkedőt kényszeríté meghajolni az élet tényei előtt s hinni, hogy az Ige, melyet hirdetünk, lélek és igazság.

S azon számtalanok, kik a tiszántúli egyházkerületben vallásos buzgósággal siettek szeretet által munkáló hitökkel védül szolgálni a gyenge növénynek; a főpásztorok, kik nemes lelkők sugáiraival fényt árasztottak a rágalom felhői által elsötétített kicsiny nyájra, kik fáradhatlan buzdításokkal, szeretetteljes intéseikkel, tanításaikkal oly gyakran

uj erőt, bátorságot öntöttek a vészek üvöltése s viharok dörgései által megfélemlített s már-már tántorgó kedélyekbe; a nemes gyülekezet, mely ruházta a mezitelent, hogy ékességben állhasson az Ur előtt; a hivek, kik bőségek áldásaival, kik kenyerek megszegésével, kik falatjok, kik fillérok megosztásával s mindenek fölött kik hő imákkal, könyörgéseikkel segélyezték, öntözgették s támogatták anyaszentegyházunk pancsovai ültetvényét, amaz egyszerű hirben hitők diadalának hírét, nagylelkűségök jutalmát vegyék.

Egyszerű ünnepély volt. — Nem fejtetett ki disz és pompa. Sem keresett ékesség, sem erőltetett hangulat nem ejté rabul a szemet és a kedélyt. Ki az imaházhoz közeledett, a tetőről mintegy üdvözlésül feléje lengő három színű lobogó által értesült, hogy e ház honfiak, a hazáért dobogó szivek tüzhelye, s az udvarra léptekor az ajtó felirata: „Az irás meg nem hamisíthatatik“ megtanítá, hogy azért vonul ide a nép, mert ama testté lett örök ige nélkül mitsem tehet s csak az ő lelke által megszentelve élhet mint nép, mint boldog nép e föld határain. Már kora reggel siettek az érdeklődők és résztvevők helyt foglalni, s a kitűzött órára a legalább ötszáz embernek tért nyújtó imaház annyira megtelt közönséggel, hogy igen sokan az ajtón kívül a bejáró előtt sorfalat képezett ref. huszárok között kényszerültek megállni. A főispán, polgármester a tanácsossal s képviselőkkel, a törvényszéki elnök biróival, a különböző tisztikarok, a gymnasiumi tanári kar, a róm. kath. és görög n. e. egyházak lelkészei s gondnokai s egyéb a városban levő hivatalok képviselői mint vendégek voltak jelen. — De nem voltak ők pusztán nézők, rideg szemlélők. Minden szemből az őszinte részvét öröme sugárzott, minden arczon ragyogott az önzetlen szív üdvkivánata. s midőn megzendült népünk ajakán a zsoltár: „Az Urat dicsérjétek mert jó, És az Istent dicsérni méltó“ nem egy idegen felekezetbeli előkelőnek hangja vegyült a gyülekezet énekével. Megtelt a ház a hálaének tömjénével s megilletődtek a lelkek. De szent ihlettség által elragadtattak, midőn a dicséret elhangzott s nagyiszteletű Szabó János esperes ur ajakin felhangzott a megnyitó beszéd. Remek beszéd volt tartalmilag s alakilag egyaránt. Tapasztalta minden hívő szive, hogy beváltá az Ur az ő ígését: „én ti veletek vagyok minden napon,“ tapasztalta ezt, midőn az egyházmegye kenetteljes pásztora az anyaszentegyház nevében üdvözlé a kicsiny nyáját üdvözítőnk szavaival: „Ne félj kicsiny sereg, mert tetszett a ti Atyátnak, hogy adjon néktek országot.“ A szónok benső megindulástól remegő hangja érzékenyíté a kebleket s láthatóan a meghatottság, mely erőt vett a hallgatókon; majd valószínű társadalom fentartó elveinek hangsúlyozása e szavakkal, nincs itten „sem zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabados,“ a békesség érzetét új életre kelté. Az imaháznak, mint gyülekezeti háznak jelentőségét s hivatását feltüntető szavai, a lelkesült igék, melyeket hangoztatott, bizonyára hitet keltettek, a hitet éleszték. A gyönyörű szónoklat nemcsak művelzetet nyújtott, de minden hallgatója általa megszentelést, s apostoli intését „ti is mint élő kövek építessetek fel“ hathatósabban nem támogathatta volna, mint tevé hitéletének lángoló buzgalmát tanusító beszédével. A hatás, melyet keltett, észlelhető volt azon lelkesültségen, melylyel az összes közönség a 234-dik dicséret 1-ső és 2-dik versét elénekelé, érezhető még azon feszült figyelmen s nőttön növé

érdekeltségen, melylyel a gyülekezet az ének után következett ünnepi egyházi beszédet végig hallgatta. A gyülekezet lelkipásztora, tiszteletes Erdős József ur lépett a szószékre, s az onnan mondott beszéd kiváló becsét tanusítja már azon körülmény is, hogy a hallott remek szónoklat után is lekötötte a jelenlévők figyelmét. I. Péter II. 4—5. volt a beszéd szövege, legyetek lelki ház a tanítás főtétele, s pedig az által, hogy járultok mint alaphoz, az élő köhöz, a Jézus Krisztushoz s hogy a véle tartott közösség által, az életesség folytán ti is élő kövek vagytok. — Nem voltak csillogó szólások, melyekkel mai nap oly gyakran vesztegetik az időt; lelki kenyér, mennyei táplálék volt minden egyes szó, mely e beszédben a hívőknek nyújtott. — A művészi tökélyvel előadott beszéd újból meggyőzött arról, hogy „nincsen senkiben másban idvesség; mert nem is adatott emberek között ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk.“

Az igehirdetés után sákramentumok kiszolgáltatása következett. — A keresztség magyar nyelven, az urvacsora német nyelven lón bevezetve. Végezetül esperes ur mondott ismét német nyelven imát, melyben a pásztorok fejedelmének áldását s oltalmát könyörgé a gyülekezetre.

Isteni tisztelet után a presbyterium s a lelkészek közös ebédre gyűltek össze, s a pohárköszöntők sorában a hálás gyülekezet megemlékezett mindazokról, kiknek köszönheti hogy e lélekemelő ünnepet megülhette, mindenekelőtt főtiszteletű püspök urról s id. gr. Ráday Gedeon ő méltóságáról, kiket e napon a gyülekezet táviratilag is üdvözölt.

Vajha e nap emléke soha el ne mosódnék a gyülekezet emlékezetében, s mint e napon volt, úgy lenne a napok végeig kebelében csendesség és jó békesség!

Uj-Soóvn, 1882. okt. 12.

Venetiáner Sándor, ev. ref. lelkész.

Egy később érkezt tudósításból, mely szintén meghatóan írja le a pancsovai templomszentelési ünnepélyt, még következőket iktatjuk ide:

Hálával kell felemlíteni, miszerint ifj. Hannel József ur és neje Nagy Julia urnő Gyulafehérvárról, az egyházat egy diszes, értékes, márványból készült urasztalával sziveskedtek megajándékozni. — Bachmann A. ur pedig az egész templomtető befedéséhez szükségelt cserépszindely mennyiséget díj nélkül szolgáltatotta. Egy külföldi hitrokon ez alkalomból ötven forintot küldött a gyülekezet szegényei közt való szétosztás végett; ezenkívül a szeretet több, kisebb-nagyobb, de becses nyilvánulásait tapasztalta a pancsovai ref. egyház s e szeretetnyilvánulások s egyes gyülekezeti tagok buzgalma zálogul szolgálnak arra nézve, hogy Isten segélyével e sokat küzdött, de Istenben bizó kised egyház lassankint megszilárdulva, teljes mérvben betöltendő egyházi és nemzeti, fontos órállomási missióját.

Aranyász Bálint lelkész emlékezete.

Megható gyászünnepély folyt le f. hó 17-én a sarkadkereszturi ref. egyház kebelében, — az érdemekben megőszült sarkadkereszturi ref. lelkész Aranyász Bálint temetése volt az. — A sarkadkereszturi templom soha sem fogadott magába oly fényes és előkelő közönséget, minőt a hivatalában csaknem félszázadig buzgólkodó lelkész halála felett való részvét és tisztelet érzelme gyűjtött össze.

Aranyász Bálint bár egyszerű, de tősgyökeres magyar érzelmű, java napjaiban életvidor kedélyű, megnyerő modora miatt a társas életben közkedveltségű férfiú volt, egyike azoknak, a kik a lelkeszi méltóságot a társadalmi élet kívánalmaival öszhangzásba hozni tudják és míg a lelkeszi tekintélyt gondosan megőrzik, a társas érintkezés által széles körben kedveltetik meg a protestáns érzés és gondolkodásmódot.

Legyen szabad életrajzából felemlítenem a következő adatokat. — Aranyász Bálint született Uj-Fehértón 1812-ik évben, a magasabb tudományokat a debreczeni anyaiskolában bevégezvén, előbb Erdőhegyen tanítószkodott 3 esztendeig, majd 1837-ben Pankotára, 1841-ben pedig Sarkad-Kereszturra rendeltetett a lelkeszi tisztség teljesítésére, és ezen hivatalát mind haláláig nagy kitartással és buzgó lelkesedéssel folytatta.

Az ősz pályatárs ravatala felett nagytiszteletű Osváth Imre kiérdemült esperes ur a régi — mindinkább ritkuló — gárda szónokaiuak szivnyerő hatalmával tartott egyházi beszédet Jel. III. 18 felett „Adom neked tanácsul, hogy végy én tőlem tüzben megpróbáltatott aranyat, hogy gazdag légy.“

A sirnál nagytiszteletű Nagy Péter tanácsbíró ur intézett az egék urához rövid, de annál szivből fakadóbb imát, vigasztalást kérve az elhunynak elmaradott szerelmeseire.

Lengjen béke és áldás az Ur elköltözött öreg szolgálójának hamvai felett.

Sz. B.

T Á R C Z A

A francia egyházsónoklat a reformátorok korában.

— V e g u i e r u t á n . —

Közli: Szondy Géza.

II.

B é z a T ó d o r .

Béza Tódor, Kálvin barátja, tanítványa és utóda szónoklataiban a bőség és méltóság által különbözteti meg magát. E nagy ember mivelt és magasrangu férfihoz illő tapintatos modorával, fontos dolgokhoz illő tekintélyes magatartásával, nemes külsejével, kinek minden gondolatát, mozdulatát, egész bensejét áthatja a protestáns egyház képviselőjének méltósága s felelősségérzete, — nyelvezetének sokszor tul dagályossága s egyéb csekély hiányai mellett is úgy tűnik fel előttünk, mint a 17-dik század egyik legnagyobb szónoka. A Poissy fenséges assomblie az a keret, mely az ő egyéniségéhez legjobban illik. Az a szép lelkesítő szónoklat, melyet ez ünnepélyes alkalommal mondott, valóban a nagyszabású beszédek egyik legremekesebbike. — A király, az anyakirályné, a hercegek és főurak nagy figyelemmel hallgattak a lelkipásztor beszédére, ki társaival a száműzött egyházat képviseli. Sire! — kezdé beszédét a szónok, — ha mind a nagy, mind a kicsiny vállalatnak sikere Isten segélyétől függ, akkor még inkább áll az azon munkákra, melyek az ő szolgálatát illetik, melyek felül mulják a mi gyöngé értelmünknek és erőnknek tehetségeit, azért reméljük, hogy Felsőged sem rosznak, sem helytelen s idegenszerűnek nem fogja tekinteni, ha mi az ő nevét hívjuk segítségül, imádkozva illetékesen: „felséges Isten, örök és mindenható atyánk! mi megismerjük, megvalljuk szent felséged előtt, hogy

mi mindannyian nyomorult bűnösök vagyunk.“ — A gyülekezetre nézve mily megkapó, mily merész s a szónokot mennyire jellemző bekezdés volt ez. Ezután következett egy gyönyörű ima és egy méltóságteljes határozott jellegű lelkesítő szónoklat, melyre a lothringeni kardinál azt mondotta: „vajha Isten őt némává teremtette volna vagy legalább mi lennénk süketek.

Mint vitairó, költő, szentírás magyarázó, történetiró, Béza végtelen becsü munkákat hagyott hátra. De fájdalom az ő beszédei nincsenek — mint Kálvinéi egybegyűjtve. Egynehány százat ő maga bocsátott közre, a melyek között a legnevezetesebbek megvannak és ezekből elegendő képzetet alkothatunk magunknak az ő ékesszólásáról. A poissy colloquiumon tartott buzdító beszéde; az 1561-dik poissy colloquiumon tartott 3 beszéd; az Énekek éneke 3 első fejezete felett írott beszédei; homiliái a Jézus szenvedése és temetéséről (1592). Különösen ez utóbbiak azok, melyekben szónoklatának jellemző sajátosságai, a bőség, hatalom és merészség leginkább kidomborodnak.

Ebben az időben veszély közelgetett a reformáció és a respublika felé, de az egyház vén fővezére a 70 éves Béza lángoló szavával felemelte az elcsüggedt lelkeket; beszédeit úgy intézi az egyházhoz, mint tanuvallomásait, mint végrendeletét! mely azt a tudományt tartalmazza, mit ő negyven év óta hitt és hirdetett.

F á r e l .

Fárelnek fájdalom nem maradt fen szorosabb értelemben vett beszédei közül egy sem. Más és különösebben szónokias iratai után kell tehát magunknak képzetet alkotni az ő szónoki tehetsége felől. De legjobban jellemzi Fárelnek a reformáció tüzes térítője s fáradhatlan bajnokának szónoki képességét az az óriási gyorsaság, melylyel az általa hirdetett tanok Genfben, Bâselben, Neufchatelbe eljutottak, s minden tartományt a merre járt, vilámként átfutottak s mindenütt annyi bajt, de egyszersmind annyi áldást okoztak. Szónoklata, mondja róla Béza „olyan volt mint a menydörgés, megreszkettette hallgatóit; fohászai oly buzgók voltak, milyenek csak igazi szent ihlettel telt szivből fakadhatnak.“ Vallásos meggyőződésének rohamos fellépése gyakran türelmetlenségbe, erőszakoskodásba ment át. A bölcs Oecolompadius Bâselben ebben a tekintetben tapintatos és testvéries tanácsokat adott neki: „méréskelje oroszláni erejét a galamb szelidségével, mert az emberek nem elragadtatni, csak vezetetni szeretik magukat.“ Különös dolog, hogy egy oly tudós és mivelt ember, mint Fárel, ki Lefevre d' Etaples legbuzgóbb tanítványa volt Párisban — ez a mivelt lelkű képzett férfi nem szeretett írni. „Én, mondá Kálvinnak, nem tudom szép alakban kifejezni gondolataimat; az én irányom durva, idegenszerű kifejezésekkel telt és a világosságot nélkülözi.“ — És mikor ír, hogy mentegeti magát: „Senki se gondolja ugymond, hogy én ezt azért cselekszem, mert más dolgom nincs. — Én nem irtam soha, csak is nagy kényszerűségből.

Működésének eredményére nézve ő volt a reformáció szónokai között a legelragadóbb. De azokat a rögtönzött gyűjtő beszédeket, melyekben a pillanat sugallta lelkesedés fenséges képzetit találjuk; azokat a tömeg közbeszólásától gyakran megszakított, de egyszersmind csattanós visszavágásokban bővölködő, megkapó beszédeket, melyeknek a szónok menydörgő hangja szenvedélyes akciója és parancsoló magatartása oly nagy hatást, annyi erőt kölcsönzött, — ezeket a beszédeket ki lett volna képes leírni és papírra feljegyezni? Önkéntelen magunk elé képzeljük e drámai jelenetekben bővölködő szónoklatokat, Fárel életének kiadatlan leírását olvasván. — A papok, a kormányzó parancsa

ellenére az utcákon és tereken szónokol Neuchatelbe, a hol szónoklatának oly óriási hatása volt, hogy a nép a papok ellenére bevitte a városi kórházba. Több találó megjegyzés között itt mondá ő ama szavakat, hogy a miként a Krisztus egy szegény pásztor kunyhóban született, épu gy az evangélium Neuchatelben a kórházban, a szegények házában jött létre. — Valenginba egy fiatal ember, ki Farel kísérté látván, hogy a nép megállt egy pap mellett, midőn az felemelte a keresztfán levő Krisztusképet, felháborodva s lelkesedésén uralkodni nem tudva kitépte azt a pap kezei közül és a néphez fordulva felkiáltott: „nem ez a darab fa az Isten, kit imádni kell! ő fen van az egek felett, az atyának dicsőségében és nem a papok kezei között mint ti!”

Le kell mondanunk arról, hogy Farel szónoki működésének hatását megismertethessük s ennek hü képét adhassuk, mert ez ma már lehetetlen, de elegendő képzetet alkothatunk magunknak erről legnevezetesebb munkájából „Somair a ces Glaive de parole de Dieu” és „Du Vray usage de la Croix”-ból.

V i r e t.

Legnehezebben esik lemondani Viret szónoki működésének részletesebb ismertetéséről. — E nagy férfunak minden kortársai egyhangulag magasztalják beszédeinek szívet megnyerő kedvességét: „Et miratur adhuc fundantem mella Viretum Quo nemo fatur dulcius” — ezt mondja róla Béza Tódor. Nem lehet elképzelni, mennyire meg voltak hatva az ő hallgatói beszédeinek meggyőző ereje, kedves és megnyerő szerkezete által. Mindenütt a hol csak hivatásának teljesítésére megjelent: Genfben Lausanneban Nimesben, Montpellierben, Lyonban, lelkesedett figyelem kísérté beszédeit, melyek mind a vallásos kegy, mind a tudomány tekintetében kiemelkedők.

Viret egyénisége maga is vonzó volt. Ő volt a reformátorok között a legnépszerűbb, az ő tekintetében már van valami emberies érzelem (humanismus) valami szeretetre méltó türelem, mely a földies gyengeségekkel való gyakori foglalkozásból származott, ő már sokkal könnyebben megközelíthető, nem oly parancsoló, nem oly félelmes volt mint a többi reformátorok: az isteni kegyelem országának művelésén kívül figyelme kiterjedt a bölcsészetre, a természet szépségeire. Könyveit nagy élvezettel olvasta a nép s a gyakori forgatás s az ujjak gyakori érintései alatt elkoptak azok s ma már nagyon ócskák lehetnek. De ezen művek nem domborítják ki előttünk egészen Viret jellemét, szónoki hatását. Nagy fáradságba kerül feltalálni abban, a mi tőle fenmaradt, azt a tudós tanult egyéniséget, azt a diadalmas szónoki eredetiséget, erőt, tudományt és bájat egyesülten, melyet kortársai is róla oly magasztalólag emlegetnek.

Nem kerülheti el figyelmünket és így csak reá kell mutatnunk, hogy mindezek a férfiak egyik úgy mint a másik szükségelték egymást s az isteni gondviselés terve szerint a szentügy előmenetelére egyik a másikat egészíté ki; ők összesen együttesen képezik és nevet adnak a reform. egyházsónoklat gondviselés-szerű példányképének. — Farel hevével, tüzével s felindító parancsoló erejével, Kálvin a rend szellemével, hatalmas de rettentetes teremő erejével; Viret a népszerű, a tapsolt szónok, kinek becsét maga Kálvin is érezé, mert azt mondta egykor, hogy „ha ő el megy, én meghalok.” — Viretnek a kedvesség, a kegy nagy művésznének, ki a népszerűség szempontjából nem habozott patois tájszóval szónoklani, ellenében áll Béza Tódor szónoklatának méltóságával, magas gondolkozásával, nyelvezetének fensége, bősége s kifejezéseinek nemességével.

A kifejlődés folyamatja tehát teljes, — a cyclus be van zárva.

(Folyt. köv.)

Tudósítás a tiszántuli egyházkerület 1882. október II. és következő napjain tartott közgyűléséről.

(Vége.)

Azon módosítások, melyeket a tiszántuli ref. középiskolai tanáregylet közgyűlései a nyugdíj- és gyámintézet alapszabályaira vonatkozólag megállapítottak, — az egyházkerületi közgyűlés által tudomásul vétettek, illetőleg jóváhagyattak és megerősítették. Olvastatott a tiszántuli ref. középiskolai tanáregylet kérvénye, melyben az 1880-iki 234. sz. egyházkerületi határozat 4-dik — a gymnasiumi önképzőkörök megszüntetését kimondó — pontjának megváltoztatását kéri. A közgyűlés a kifejtett okok alapján a kérdéses pontot oda módosítja, hogy a gymnasiumi 7-dik és 8-dik osztály növendékei önképzőkört alkothatnak kellő tanári felügyelet mellett, az 5. és 6-dik osztály növendékei is tehetnek kísérletet a rendes tanórákon kívüli összejöveteleken — az önképzés terén, de minden formális egyleti szervezkedés nélkül s egy tanár folytonos jelenléte mellett. A debreczeni főiskola tanulói, különösen pedig a gymnasiumi növendékek közt évről évre előforduló nagy száma a tandíjmenteseknek a megelőző években több egyházkerületi végzés hozatalára adott alkalmat, most az idevonatkozó tanárkari javaslatok beterjesztése alkalmából kimondja az egyházkerületi közgyűlés, hogy a tandíjmentesség megadásánál nagy körültekintéssel kell eljárni, s a szokásos szegénységi bizonyítványon kívül több — nem csekély fontosságú mellékkörülményt is figyelembe kell venni. Kétes esetekben pedig a szükséges felvilágosítások végett tegye összeköttetésbe magát az igazgató azon ref. egyházközség lelkészével, a hol az illető tandíjmentességet kérő növendék szülői laknak.

A tanítóképeségi vizsgálatra vonatkozó tanárkari dolgozat átvizsgálás és véleményes jelentéstétel végett kiadatik az egyházkerületi tanügyi bizottságnak.

O k t ó b e r 14.

A közgyűlés utolsó napján a fellebbezett ügyek intézettek el, majd a felterjesztett díjlevelek, cserék stb. tárgyalattak, végre pedig a különösebb esetekre fentartott államsegély megállapítására került a sor. Összesen 44 egyház, 33 lelkész és 18 tanító folyamodott, s ezek — kevés kivétellel — különböző csapások által sújtott állapotuk miatt — zörgettek segélyért. A folyamodók közül 14 egyház, 27 lelkész és 15 tanító részesült, összesen 1670 frtnyi segélyben. A segélyben részesülők névsora következő:

1. A nagybányai egyházmegyéből: Gaál Péter sárközi lelkész (30 frt), Pásztor István m. ligeti lelkész (30 frt), Barta Pál d. apátii lelkész (30 frt), Polyák László udvari tanító (20 frt).

2. A békésbányai egyházmegyéből: Salamon Ferencz csávosi előkönyörgő (20 frt), Veres István füzesi előkönyörgő (20 frt).

3. A beregi egyházmegyéből: Az ugornyai egyház (40 frt), Kulcsár János m. jánosi lelkész (30 frt), Kölcsei Zsigmond csetfalvai lelkész (30 frt), Miklós József gecsei lelkész (30 frt), Szalontai János s. oroszii lelkész (30 frt), Tariska Lajos balazséri lelkész (30 frt), Balla Ignác világtalan tanító (20 frt), Barcsai Sándor ujdávidházai tanító (20 frt), Csürke József s. oroszii tanító (20 frt).

4. A bihari egyházmegyéből: A hegykövacsii egyház (40 frt), Nagy Sándor váncsodi lelkész (30 frt).

5. A debreczeni egyházmegyéből: A dancsházai egyház (40 frt).

6. A nagykarolyi egyházmegyéből: A k. majtényi egyház (40 frt), Lányi Kálmán kr. sz. miklósi lelkész 30 (frt), Szikszai József domahidai lelkész (30 frt), Vityi Bertalan berei lelkész (30 frt), Nagy Károly dengelegi lelkész (30 frt), Csighi Ferencz k. daróczi lelkész (30 frt), Szikszai Albert domahidai tanító (20 frt), Takács Ferencz irinyi tanító (20 frt).

7. A m. u g o c s a i e g y h á z m e g y é b ő l: péterfalvai egyház (25 frt), dabólczi egyház (25 frt), bábonyi egyház (30 frt), mátyfalvai egyház (60 frt), Szabó Miklós gödényházi lelkész (30 frt), Thoroszkay János dabólczi lelkész (30 frt), Kósa Aladár aklii lelkész (30 frt), Vass István fansikai lelkész (30 frt), Laskai Ignác mátyfalvai tanító (40 frt), Nagy Gerzson turterebesi tanító (20 frt), Lajos Imre gödényházi tanító (20 frt).

8. A f e l s ő s z a b ó l c s i e g y h á z m e g y é b ő l kopócs apátii egyház (40 frt), geszterédi egyház (40 frt), Liszkai József k. apátii lelkész (30 frt), Lőrinczi István örmezóladányi lelkész (30 frt), Nagy Gábor geszterédi tanító (20 frt), Szombati Imre jákói tanító (20 frt), Kozsár Ferencz petneházai tanító (20 frt).

9. A s z a l o n t a i e g y h á z m e g y é b ő l: újbélzerindi egyház (40 frt), Kutassi Lajos sonkolyosi lelkész (30 frt), Derekas János f. tóthi lelkész (30 frt).

10. A s z a t m á r i e g y h á z m e g y é b ő l: darai egyház (40 frt), csahólczi egyház (40 frt), géberjéni egyház (40 frt), Varga Menyhért kéri lelkész (30 frt) Pótor Dániel szamosujlaki lelkész (30 frt) Nyiri Gyula rápólti lelkész (30 frt), Ferenczi Imre darai lelkész (30 frt), Sárközi Ignác p. daróczi lelkész (30 frt), Szabó Zsigmond darai tanító (20 frt).

Nagykőrösi levelek.

I. Alig másfél hóval ez előtt örvendetes híreket közöltem Nagykőrösről e lapok olvasóival s most a veszteség s fájdalom híreit veti tollam papírra.

Október 7-kén nagy csapás érte a nagy-kőrösi ref. tanítóképezdét; igazgatója Magyar Antal meghalt.

Még reggel 8 óra előtt több apró ügyet intézett el. 8—9-ig a gyakorló iskolában volt, tanártársánál s a növendékekkel. Éppen a „teremtőről“ tanított egy képezdei növendék — az Isten ösmeretére vezetésből — a gyakorló iskola növendékeinek; a buzgó igazgató kedvtelve nézte a növendék szárnypróbálgatásait; aztán onnan kijöve végig hallgatta a növendékek birálatát s végül mint igazgató nyilatkozott a tanítás érdemére nézve. Aztán bement a tanárterembe, hol egyet fordulva, a gyakorlóiskola tanítójának karjába ölté karját kérve azt, hogy szemben levő lakására vezesse át. — Át is mentek s pamlagra ült, hirtelen rosszul létről panaszkodott; vezetője pedig a beteg édes anyját szólította be. — Nehány percz mulva a zene-tanár ment el az ablak alatt órájára a gymnasiumba; — hangos jajveszékli sirást hallva betért a házba s ott találta kétségbeesve a szegény öreg édes anyát, ki haldokló fiát ápolni igyekezett . . .

Visszarohant a képezdébe; átmentek a tisztársak; 3 orvos jött egy pillanat alatt, de a jeles igazgató, a derék, sikeres tanár, a jó barát, fiu és testvér ajkai nem szólaltak meg többé . . . Az édes anya forró csókja nem melegíthet fel többé a megfagyott ajkakat s az orvul támadó halál nem hátrált meg az orvosi tudomány előtt s déli 1 órára kilopta a nemes szivből az életet.

Magyar Antal 1837. okt. 3-kán született Nagy-Kun-Madarason. Gyorsan tanult, úgy hogy midőn atyja Madarásról 1848. Nagy-Kőrösre költözött, már a IV-ik gymnasiumi osztályba vétetett föl s 185²/₃. — mint 15 éves ifju — a VIII-ik osztályt jó sikerrel bevégezte. 185³/₄-ben Eperjesen volt theologus; a nyári 2 hónapot Szepes-Olasziban töltötte, honnan Debreczenbe jött theologusnak. 1857. márczius hóban Szirákra ment nevelőnek Dégenfeld Lajos és József grófok mellé kiket fensőbb gymnasiumi tantárgyakra oktatott s aztán beutazta velök Erdélyt. Tőlük megválva 1859. május 1. lelkészképeségi vizsgálatot tett Budapesten s ez év június havától novemberig ismét mint nevelő működött Abán. Ekkor megnyerve az Utrechti ösztöndíjat Hollandiába indult. A külföldön (18⁵⁹/₆₀. és 186⁰/₁.) folytonosan tanulmányozott, — miről kéziratban levő naplói is bizonyosságot tesznek. Majd több német egyetemen tett látogatást; aztán pedig Rotterdamból Londonba hajózott; majd Folkestoneból Boulogneba, honnan Párizsba ment s innen Brüsszelen át Utrechtbe tért s végül: Svájcban, Bajorországon s Ausztrián át haza jött. 1861. aug. 13-kán mohácsi segédlelkész volt s mint ilyet egy hó mulva h.-m.-vásárhelyi ref. gymnasiumi tanárnak választották. 1870-ben nagykőrösi ref. tanítóképezdei tanárrá választott; 1875-ben pedig dr. Kiss Áron távozásával tanítóképezdei és népiskolai igazgatóvá tétetett. Hivatalában mint igazgató és tanár kellő szakértelemmel, sikerrel s lelkiösmeretességgel működött; a kellő higgadság, erély, méltányosság és tapintatosság el nem hagyák. Jól ösmerte ama szoros viszonyt, melyben az egyház iskoláival szemben áll s e viszonyt minél kedvesebbé, minél bensőbbé tenni igyekezett. Tagja volt a kecskeméti ref. egyházmegyei és a dunamelléki ref. egyházkerületi tanügyi bizottságoknak s a kecskeméti egyházmegyei tanítótestületnek elnöke. A sajtóban nevével alig találkozánk; önálló műve egy „Számítási Vezérfonalát“ kivéve (N.-Kőrös, 1881.) nem jelent meg; de a dunamelléki egyházkerületi népiskolai rendtartás és tanterv s képezdei fegyelmi törvények s rendtartási szabályok legújabb szerkesztője ő volt. — 1872-ben megnősült s két kis gyermeke született, kiknek rövid élete — fájdalom, — inkább egy hosszú haldoklás volt. Jó neje Fitos Emilia szintén sokat betegeskedett, míg nem 8 hóval ezelőtt annak ifju élete is elhervadt . . . Nagy veszteségeit egy keresztyén bölcs nemes önmegadásával türte, míg nem működésének szinteréről ragadta ki a halál — mint irtuk, — f. hó 7-kén. — Tisztársai megkérték családját, hogy engedjék a derék férfit a tanítóképezdeből eltemetni; ravatala déli-növények között, — éppen a gyakorló iskolában lón felállítva, okt. 9-én. Tanítványai zokogva éneklék felette a gyászadalokat. Kovács Lajos lelkész mondá a gyász imát s Nagykőrös főpapja — Filó Lajos, — beszélt felette oly meghatóan és meghatóan, mint talán még soha, könynyekre fakasztva azt a diszes és válogatott közönséget, a milyet Szigethi Varga János tanár temetése óta alig látott együtt Nagykőrös. Végre kivittük onnan, hol Kiss Kálmán

tanár bucsuzott el pályatársai és a növendékek nevében, a közbecsülés emberétől, kinek nem volt irigye és ellensége! Temetésére a vidékről is jelentek meg, jelen voltak a czeglédi ref. tanítók is mind egy szálig.

(Vége köv.)

Különfélék.

Egy nem várt határozat a szabad Helvétiaiban. Bâselben az itteni nagy zsinatnak szeptember 20-án tartott ülésén, az ugynevezett „reform párt” emberei szemben a mérsékelt konservatívokkal, a maguk részére teljes győzelmet arattak s erejük tudatában keresztül vittek egy olyan határozatot, mely az embernek önkénytelenül, a középkor lelkiismeret-szabadságot elnyomó papuralmát, vagy a genfi libertinek rakonzátlanságát juttatja eszébe. Lássuk a tényt röviden.

A zsinatnak egyik fontos tárgyát képezte az isteni tisztelet új berendezésének kérdése. Már előre látszott az ellenszenv, mely, a már két említett pártot egymástól egészen elválasztotta. S midőn a vita folyamán felvetetett a kérdés, hogy — miután Bâselben szabadelvű isteniszteletek is tartatnak, — nem volna-e szükséges ugyanazon időben, egy más helyen, más irányu isteniszteletet nyitni: a reformerek a konservatív állásukat leszavazták s határozatilag kimondták, hogy miután így egy, az egyházba be nem illő versenyzés állana elő s ez elébb utóbb egyik vagy másik fél bukását vonná maga után: tehát minden ilyen ellentétes irányu istenisztelet ugyanazon időbeni tartása betiltatik.

Az egészben az a legkülönösebb, hogy ezen határozat egy idevaló szabadelvű theol. tanárnak P. W. Schmidtnek a szónoklataira mondatott ki; holott ez az ember, — mint az „Allg. Schweitzer Zeitung” 230-dik számából olvassuk, — még 1879-ben egy berlini folyóiratban megjelent ily című cikkében: „Ein deutsches Kaiserwort” a szabad concurrentia lobogója alatt harczolt, s a mit akkor Luther és Czvingli egyházában üdvösnek tartott, most az Oecolampadében vészthozónak hirdet! Tempora mutantur.

Pályázati hirdetés. A tiszántuli ref. középiskolai tanáregylet az 1882—3-iki egyleti évre a következő pályakérdéseket tüzi ki:

1. Tapasztalás szerint a latin nyelv és irodalom tanítása a jelenben nem mutat fel annyi eredményt, a mennyit attól akár a ráfordított idő, akár a tudomány érdeke szempontjából megkivánni lehet és kell. Ennélfogva kutattassanak fel e tünemény okai, továbbá jelöltessenek meg a módok, a melyek által e bajon segíteni lehessen s a középiskolai képzés ez ágának eredménye biztosíttassék. Jutalma 100 frank aranyban. (Egy névtelen tanügybarát adománya.) A pályamunkák terjedelme a f. évi közgyűlés 16. sz. határozata szerint — ne haladja meg a 1½—2 nyomott ivet.

2. „Vallásosság s protestáns érzület dolgában mit várhatunk a gymnasiumtól? Miként használhatók fel e célra a gymnasiumi oktatás és fegyelemtartás általában s különösen a vallási tanórák anyaga, tanmenete, tanmódja?” Jutalma 100 frt o. é. (A szatmári ref. egyházmegye adománya.) A pályamunkák terjedelme — az 1. sz. pályakérdésnél hiva-

tolt közgyűlési határozat szerint — ne legyen 3 nyomott ivnél terjedelmesebb.

3. „Fejtsék ki a magyar nyelv és irodalom elméleti és gyakorlati tanításának az egész gymnasiumi tanfolyamon keresztül — főleg pedig a felsőbb osztályokban — követendő legsikeresebb és célravezetőbb módja.” Jutalma 100 frt o. é. (A kisujszállási egyház és város adománya.)

A pályázatok feltételei: A pályamunkák idegen kézzel, tisztán leiratva, bekötve és lapszámozva s a szerző nevét rejtő jeligés levéllel ellátva 1883. év május 1-ig az egyesületi elnökhöz küldendők. — Csak egyesületi tagok pályázhatnak.

Jelen számunkhoz mellékelve küldjük szét a Téli Ujság ismert vallásos néplapra való előfizetési felhívást. A legmelegebben ajánljuk e kitünő lapocskát. Istennek élő szóval hirdetett igéje mellett a mai időben már nélkülözhetlen terjesztői Isten országának és a protestáns vallásosságnak az ilyen népies irodalmi olvasmányok, melyeknek jótékony hatása a külföldön már mindenütt kipróbálva van. Lelkészeink és tanítóinknak van különösen módjukban hiveik szeretetét és figyelmét e lap iránt feléleszteni. És e lap bizonyára hálas lesz irántuk, mert első sorban épen az ő munkájukat fogja előmozdítani. Még egyszer ajánljuk egyházunk minden buzgó tagjának pártoló figyelmébe.

Gyász hírek: Dóczy Imre n. körösi főgymn. tanár ifju neje Sz. Papp Róza f. hó 17-én elhunyt. — Orbán József, főiskolánkban végzett szép reményű theologus ifju, özvegy édes anyjának karjai közt hunyt el Sárpatakon Erdélyben f. hó 9-dik napján. Áldás és béke poraikra.

Arany János nemzetünk legnagyobb költője október 22-én meghalt Budapesten. Temetése október 24-én volt. — Főiskolánk nevében részvétlét küldött a gyászoló özvegyhez; a város és a főisk. tanuló ifjuság pedig koszorút helyezett ravatalára. A nemzeti gyászba iskolánk és felekezetünk fájdalma is vegyül.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

Pályázati hirdetés

A makói reform. egyház két segédlelkészi állásra ezennel pályázatot hirdet. — Az illető segédlelkészek köteleztetnek a két rendes lelkészszel felváltva, minden második hétben a lelkészi szolgálatokat teljesíteni, félévi kölcsönös felmondás feltétele mellett.

Díjazás: Lakáson kívül, 600—600 frt az egyház pénztárából.

A pályázati okmányolt kérvények, az egyház elnökségéhez f. évi nov. 15-dikéig nyújtan-dók be.

A megválasztott, hivatalos állását f. évi advent első vasárnapjára elfoglalni köteleztetik.

Makón 1882. Okt. 10.

1—2 **A reform. egyház elnöksége.**